

Огнян Минчев: Маската на Доган падна

29 октомври 2008

В-к „Дневник“

Смъртта на началника на кабинета на Ахмед Доган - Ахмед Емин, отключи поредица от коментари и спекулации за това каква партия е ДПС и какво бъдеще очаква нея и лидера ѝ. В публичното пространство за пореден път беше извадена и етническата карта с взаимни обвинения кой я използва. По темата разговаряме с политолога Огнян Минчев, изпълнителен директор на Института за регионални и международни изследвания.

Какво се случва отгук нататък с ДПС и с лидера му след удара, който им нанесе смъртта на Ахмед Емин?

- За партия с подчертано авторитарен характер, каквато е ДПС, сигурното е само, че изстрелът в сградата на Доган е знак за изключително силно напрежение. Не знаем причината, която е довела този неизвестен за широката публика човек - началника на кабинета на Доган Ахмед Емин, да се самоубие, ако приемем тази версия за истинската, но става все по-ясно, че е изключен личният, семейният, битовият, тоест неполитическият мотив. Очевидно причината е свързана с позицията на Емин спрямо Доган и спрямо ръководството на движението.

Отгук възниква важният въпрос как се чувстват другите сподвижници на Доган в ДПС. Какво те мислят - докъде може да стигне вождът им, ако е достигнал до някакво ниво на неприемане на ситуация, на личност, на позиция. В този смисъл е изключително важно по какъв начин отгук нататък обкръжението на лидера ще носи своите отговорности в рамките на ДПС, като се има предвид, че то не може да не е участвало - поне голямата му част, в злоупотребите с власт, за които говорим по повод на ДПС: и в авторитарния контрол върху избирателите, и върху изолацията на общността, контролирана от движението, и върху развихрянето на корупционните механизми. Тъй че на ДПС му предстоят нелеки дни. Те се усложняват и от обстоятелството, че то се намира на вододела на максималното преяждане с власт. Бумерангът на всеки диктатор винаги се завръща и не само създава параноични страхове, но и води до личностната му дегенерация. В конкретния случай е много трудно да бъде преценен потенциалът на този конфликт, тъй като поради заговора на мълчанието ние не знаем в достатъчна степен какво се случва вътре в ДПС.

В тази връзка какъв е вашият прочит на първата публична изява на Ахмед Доган чрез интервюто във в. "Труд"?

- Десетилетия Ахмед Доган се правеше на лидер на национална либерална партия, която цели да интегрира българските турци. Достатъчно беше след изстрела в дома му да се хвърли кратка светлина върху населеното с призраци задкулисие на ДПС, за да падне маската и да видим озъбената гримаса на лидера. Който пряко, от първа страница, ни заплашва с етнически конфликти, ако не оставим него и неговата партия да краде и безчинства на спокойствие.

Набива се в очи колко леко, с един замах, Доган слага знака на равенство между себе си, ДПС и българските турци. Само че той и неговата олигархия вече идват до гуша преди всичко на българските турци. И това е големият проблем на Доган.

Как виждате конфигурациите на властта в следващите години - със или без ДПС?

- Българското общество е в степен на хаотичност, която е много нездравословна за всички ни. Този обществен и държавен хаос доведе голямата част от избирателите до разочарование от политиката, поради което и българските партии се радват най-много на участието на половината избиратели на парламентарни избори. Същевременно ДПС набъбва не само по силата на контрола върху българските турци и мюсюлмани, но и чрез корупционното разширяване на своите мрежи върху определена част и от българското население. Там, където има българи, на които е дадено правото да злоупотребяват с власт и пари от името на ДПС, те и техните фамилии, а и подчинените им се присъединяват към авторитарния заговор на ДПС. Практиките на върхушката на ДПС превърнаха движението в ефективен механизъм за концентрация на пари и власт и то от правозащитен проект, с каквато претенция беше създадено, дегенерира до етническа корпорация с почти криминална организация. В смесените райони тече процес на пълна монополизация от административно, през културно до икономическо равнище в ръцете на активистите на ДПС. Не съществува процес на автентична обществена размяна между българи и турци - нито икономическа, нито културна, нито образователна. С ДПС не можеш да бъдеш равноправен - или си му слуга, или си му враг, трета опция там няма.

Всичко това изолира ДПС от останалите партии и те два пъти ще премислят на следващи избори, преди да обявят, че ще управляват заедно с Доган. Дори и онези идеолози на БСП, които рисуват розови картини на либералното ДПС, което другите не обичали, понеже били "ксенофоби", няма да заблудят избирателите си. Така че това, което може да се очаква, е ефектът на изолация на ДПС. Плюс опит да се прикрие поне бизнес империята на Доган чрез други, подставени политически субекти, които той и обкръжението му ще се опитат да създадат и да подхвърлят на политическата сцена.

Имате предвид новосъздаващи се партии, подставени на Доган?

- Има спекулации, че партията на Христо Ковачки - ЛИДЕР, ще бъде лоби на ДПС и Доган във властта, ако те не съумеят да се пласират в следващото управление. А дори и да съумеят, да подсилят позициите си. Рано е още за оценки до каква степен партии като ЛИДЕР ще бъдат успешни, но няма дим без огън. Имаше такъв план и по отношение на СДС. Пламен Юруков беше избран с подкрепата на Бисеров и Цонев и на техните структури, съхранени в СДС. Само че Юруков не заведе СДС в лапите на ДПС. Тези примери показват, че Доган и ръководството на ДПС работят в това направление - да опитат да подставят нови политически формирания на сцената чрез свой ресурс и под свой контрол.

Доколко е основателна хипотезата, че ДПС би прибегнало до всички средства, включително и до заплахи за терористични актове, за да не позволи да бъде извадено от властта?

- Намирам такава теза за проблемна по няколко причини. Първо, защото ДПС може да бъде отстранено на централно ниво от властта, например от следващото правителство, но пък има много сериозни позиции в общинската власт. Същото се отнася впрочем и за БСП. В резултат

на дългото пребиваване във властта партията на Доган има вече сериозни позиции и в правосъдната система, и в публичната администрация, в държавните агенции. Тоест понятието "изваждане на ДПС от властта", освен че не може да бъде еднократен акт, никак не е безпроблемно като реален процес.

Хипотезата, че ДПС ще си отмъсти за евентуалното изваждане от властта с етнически размирици, според мен е безпочвена и по друга причина. ДПС и Доган имат широк периметър на собствения си интерес, но този периметър не е безграничен. Не трябва да забравяме, че при всеки казус, при който имаме малцинство в една страна, която има за съсед държава, чието мнозинство е от същия етнос, какъвто е нашият случай с Турция, съседът оказва влияние върху малцинството в съседната страна. Самият Доган и ДПС разчитат на гласовете на преселниците в Турция. Следователно поведението му не може да бъде абсолютно освободено от интересите на самата Турция и на турските изселнически организации. Турция иска да влезе в Европейския съюз, за целта се старее да си създаде образ на реформираща се страна. Организирането на съперничества и конфликти на българска територия с участието на българските турци би се разглеждало като злонамерен опит за дестабилизация на страна - член на ЕС, каквато е България. Не мисля, че подобна стратегия за етническа дестабилизация на България би могла да се приложи толкова лесно, колкото се говори.

Но е много устойчива тезата, че ДПС е гарант на етническия мир?

- Защото две десетилетия се подхранва в обществото илюзията за ДПС като партията, без която ще станем втора Босна, второ Косово, втори Кипър. Крайно време е на тази илюзия да се сложи кръст. ДПС не е гаранция за етническия мир, а е бомба с часовников механизъм, защото поведението на тази партия води именно до капсулиране и отчуждаване на българските турци и оттам до противопоставяне в българското общество. Ако ДПС отсъства от сцената в този уродлив вид, в който доминира етническият вот, българските турци ще бъдат в състояние да избират. И да гласуват или за други политически партии, или за собствени, автентично създадени организации. Може някои от тях да бъдат по-радикални, но дори и това да се случи, то ще бъде периферно явление, незасягащо основната маса български турци. И в определен смисъл ще бъде здравословно, тъй като ще прояви потенциалния негативизъм и радикализъм, който заплашва обществото. Проявеният негативизъм е по-добър от потиснатия, задущения, скрития.

Но най-лесната и разумна формула за интеграция на малцинствата и за отървяване от тази криминализирана етническа корпорация, в каквато се е превърнало ДПС, а и от мутренски политически проекти като "Еврором" по отношение на ромите, е всички български партии да започнат да привличат представители на малцинствата към всички изборни и административни позиции. ГЕРБ вече го прави. Тогава този тип конфликти, които сега се създават, постепенно ще изгледят. Още повече че на битово равнище конфликти няма, конфликтите тръгват нагоре, където започва да се разпределя власт и ресурси. Ако в тази властова сфера българските партии направят синхронизиран опит да преодолеят пропастта между българи и турци, която е създадена от ДПС, по естествен начин ще отmine в историята и ДПС, и противопоставянето, от което движението на практика черпи силата си.

Как би се отразило задължителното гласуване върху политическите конфигурации?

- То е нож с две остриета. От една страна, задължителното гласуване ще тушира резултата,

който Догановата олигархия постига чрез диктатура върху турските и мюсюлманските гласоподаватели. Ще се засили до известна степен интересът на обществото към изборите и политическите им последствия. От друга страна обаче, насила хубост не става. Раздразнението сред апатични или радикализирано отчуждени от политиката граждани може да доведе до девиантно гласуване, подсилващо извънсистемни политически алтернативи - тоест до гласуване "напук". Плюсовете и минусите трябва да се преценят добре, преди да се закрепят законодателно задължителното гласуване.

Петя Владимирова